

UJ ÉLELET

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Szeged, Vásárhelyi-sugárút 2.
Megjelenik minden vasárnap reggel.

SZÉPIRODALMI, TÁRSADALMI ÉS POLITIKAI
HETILAP.

Előfizetési ára:

Negyedévre	65 K
Fél „	120 „
Egész „	220 „

TARTALOM: *Udvarhelyi:* A társadalmi ember; *Molnár Endre:* Életmentő János, novella; *Csanády György:* Versek; dr. *Márki Sándor* egyet. t.: Szeged első egyetemi tanára; dr. *Erdélyi László* egyet. t.: A magyar művelődéstörténet újabb irodalmából, befejező közlemény; — *b. — j.:* Erdély követei a portán, ismeretetés; *Puskás István:* Versek; *Gyallay Domokos:* A kontár, novella; — *i. — a.:* Hogyan dolgoztak ők...; *Nyíró József:* A jézusfaragó ember, novella; *Ajtay Miklós:* Vers; *Cserzy Mihály:* Az öreg Szeged; *Szöke S.:* A halál vonatán; *Figyelő:* A pesti drámairodalom, stb.

A társadalmi ember.

A szellemi ember energiája az emberi közösség felhasználásában két irányu: állami és társadalmi. Tekintve, hogy ez előbbi üzemszerint mérhető és meghatározott formák között szolgáltat munkát, az utóbbi pedig szükségképeni következménye lévén az energia elemi individualitásának, nem foglalható konvenciók keretei közé, a társadalmi ember annyit ér, amennyi energia fölösleggel rendelkezik. A dolgok megvilágítására legyen hasonlító az ember egy villamos izzó lámpához. Az elektromos energia: emberi energia állami, üzemszerinti felhasználása a világitást célozva, társadalmi, szükségképeni felhasználása a melegsolgáltatást eredményezi.

Az állami felhasználás legvégső mozgatója az ember részéről organikusan a létfenntartás, a társadalmi felhasználásé anorganikusan a létfenntartásban való segítségnyújtás. Az állami ember mindig igényel folytonos tökécsítés alapján, a társadalmi ember mindig igényeket elégít ki amortizációs törlesztésben.

Valamely faj, valamint egyén, életében az államiság és társadalmiság bizonyos harmóniára törekvő dualizmusban van együtt. Mennél együvé tartozóbb valamely faj életében az állam és a társadalom, mennél nagyobb társadalmi katonasága, mennél több állami részvénytársasága van egy országnak, annál erősebb és műveltebb a fajta.

A faj képeének egyik megjelenítése: a faj társadalmi élete. Minél nehezebb feltételek közé van szorítva a faj állami élete, annál nagyobb súlya a köz kötelességvállalásának hárul a faj társadalmára. Az állami ember a sáncásó, aknát lerakó, hidatverő, harcos katona, a társadalmi ember pedig az utánpótlásról gondoskodó, kiegészítő, löszertgyártó, sebesült-ápoló munkás katona.

A magyar faj helyzete ma az, hogy a magyar államnak soha nagyobb szüksége a magyar társadalomra nem volt, mint most. A faj adottsága az államalkotó képesség és a társadalom alkotó képesség hiánya. Amely államban pedig széthullott a társadalom, az gyökerében nem lehet erős, míg viszont erős társadalmi szervezetből szinte automatikusan épül ki az állam.

A magyar ember fölös energiája eddig rendszerint valamely társadalmon kívüli célt szolgált, az egyéni túlérvényesülés vagy az úrságosan elkülönző élet célját. Ennek oka nem annyira a faj diszposíciójában, mint inkább a kultur Európáért vívott keleti harcok, az osztrák uralkodóház elsúlyosodása, az idegen fajták kénytelen betelepítése, a helytelen külpolitikai program következményeiben keresendő.

A magyarban a társadalmi ember nem tudott az ember színvonalára fejlődni. Elnyomta növekedésében az állami ember, a harcos katona. Ezért kellett ebben az országban minden

társadalmi akarásnak szükségképen forradalminak lennie, minden zseninek mellőzést, minden prédikátornak üldöztetést szenvednie.

A magyar renaissance igazságának, jogosultságának, teljesülésének ma egyetlen egy és abszolút feltétele van: a magyar társadalmiság megszületése. Ez a kérdés: kifejlődik-e bennünk az okosan önző, aknamunkát végezni tudó, sok időre előreszámító, utánpótlásról, kiegészítésről gondoskodó, sebesült-kötözött társadalmi ember? Létre tud-e hozni a mi társadalmiságunk olyan társadalmi intézményeket, melyek között politikai, közgazdasági, technikai, tudományos és művelődési életünk nyugodt, biztos, progresszív, céltudatos munkára indulhat?

Fel kell ismerni, hogy csak a társadalmi emberben gyökereznek azok a vonások, melyek közösen, tehát mélyen és igazán emberek, hogy a faji társadalmi kérdések primärebbek, mint a faji államiak, hogy nemzeti szocializmus is létezik és ez az egyetlen, mely nem vezet bolsevizmusra. Hogy a szociális kérdéseket nem szabad félre tolni a konszolidáció kérdése mögé.

Mert az emberi energia forrását, meggyűlését nem elfojtani, hanem levezetni kell.

Mert az emberi energia a legdrágább lőerő, ismerése és alkalmazása a legnagyobb tudomány, forrása és deltája az élet.

Mert a társadalmi ember: az élő ember.

Udvarhelyi.

Életmentő János.

(Novella.)

Sánta Nagy Jánosról régóta tudva volt, hogy nem közönséges ember. Vasárnap délutánonként, mikor a „Gazdakörben“ politikálgattak a falusiak, János bá' rendszerint olyan bölcsen véleményezett a haza sorsáról, hogy Füredi Som Istók gyakorta rábólongatott:

— Ésszel beszél kend, komám. Meglássa, még követ is lesz kigyelmedből!

Füredi Som Istók jóvendölése ugyan nem teljesegett be sohasem szó szerint, mert János bá't követválasztáskor elfelejtették megválasztani, de azért nem vetette el olyan nagyon a sulykot, mert ha követ nem is lett János bácsiból, csakhamar elé avanszált hősnék.

A dolog úgy kezdődött, hogy János bácsinak Pesten volt ügye, s miután elvégezte azt, megindult megtekinteni ezt a csoda nagy várost. Maga a város ugyan nem tett valami nagy hatást rá, de amint kiért a Duna-partra, a szőke vizen futkározó gőzhajókon ugyan csak elámult a szeme.

— Ezt jó lösz mögtekinteni, — mormolta — hogy legyön amit e' beszéljek otthon a kaszinyóba.

— Mivel azonban János bá'ról Füredi Som Istók nem hiába véleményezte, hogy okos ember, most is okos emberként cselekedett, s lekerülve a rakpart legalsó lépcsőjére, hogy a Dunát minél jobban igénybe vegye, csizmáit levetve, lábait belélogatta a búvós ölelésű habokba. A lábfehérő lehütötte az öreget, s most már így lehült állapotban szemlélgette tovább a fel és alá futkározó hajókat.

De János bácsi, ki az éjjel az út miatt nem aludhatott, egyszerre csak azt is kezdte észrevenni, hogy álmos. Mind laposabbakat és laposabbakat pislantott, s nem sokára végérvényesen álomba szenderült. A feje mind lejjebb és lejjebb konyult, s egyszerre csak — zsuppsz, — befordult a szőke habokba.

A zuhanásra egyik közelben állomásozó vontató hajón figyelmesek lettek s mikor látták, hogy embert viszen a víz, egy matróz utána ugrott és a közben összegyűlt közönség éljenzésétől kísérve, rövid küzdelem után szárazra huzta a már-már fuldokló János bácsit. Ezalatt a mentők autója is megérkezett, s kevésre rá

az ügyeletes rendőrtiszt is kiszállt a helyszínére és jegyzőkönyvbe vette a baleset körülményeit.

És most jön csak valójában az, ami János bácsit hőssé tette. A rendőrség kiadta az adatokat, s a rendőri sajtóiroda hogy-hogy nem összezavarta János bácsi nevét megmentőjével, s másnap a „Barázda“ már a következő hirt röpitette világgá:

— *Életmentő gazda.* Tegnap a kora délutáni órákban az alsó Margit-rakpartról Kövér Mihály 33 éves hajómunkás a Dunába esett. Már-már fuldokolt, mikor Sánta Nagy János Budapesten tartózkodó sédvári gazdatársunk utána ugrott és élete kockáztatásával megmentette. A bátor gazdát a parton álló közönség bátorcselekedetért lelkesen megéljenezte.

János bácsi ki még két napig Pesten ténfergett a nagy eset után, mit sem tudott az őt hőssé avató újsághírről, de Füredi Som Istók a „Gazdakör“-ben fennszóval elolvasta tekintélyes gazdatársuk nagy cselekedetét, s a végén elrikkantotta magát:

— Mindég amondó vótam, hogy lösz valami a Jánosból!

János bácsit természetesen hazaérkezésekor a „Gazdakör“-ben nagy éljenzéssel fogadták, s a vén magyar, bár felette csodálkozott a dolgok ekéntvaló kialakulásán, büszkén feredett az őt körülvevő dicsőségben és egy szóval sem világosította fel gazdatársait a tévedésről. A falusiaknak pedig tetszett a János bácsi kiserkesztése, s minden alkalmat megragadtak, hogy emlékeztessék tegyék azt a napot, amely János bácsi hősi cselekedetét a „Barázda“ hasábjaira eseményezte. Amellett, hogy Jánost ettől kezdve csak Életmentő Jánosnak titulálták, az eseményeket is attól számították, mikor is János bá' „életöt mentött“. Így a „Gazdakör“-ben gyakorta lehetett hallani ilyenféle nyilatkozatokat:

— Akkó' születött a jányom, mikó' a János életöt mentött Pestön.

Vagy: Egy évre rá történt, hogy a János életöt mentött.

Maga a hős, János bácsi, lassanként egészen beleélté magát szerepébe, s ha néha egy-egy tekintély nem tisztelő kigazda más véleményen volt a politikai illetőleg, mint ő, így torkolta le:

— Mit tud kend hozzá! Kend nem mentött életöt Pestön!